

Jornades de Tecnologia Docent

Els recursos digitals a la UB: què i com podem usar-los per a la docència i la investigació.

Presentació:

En la meva exposició, no parlaré de tecnologia pròpiament.

La meva intenció és mostrar com gràcies a l'ús de la tecnologia –i a com l'empren els professionals del CRAI de la UB- podem posar molt més fàcil als usuaris, en aquest cas al professorat de la UB, el coneixement, l'accés, la recuperació i l'ús legal i ètic dels recursos d'informació com a suport a la tasca docent i/o investigadora.

I tot això, ho veurem a través del web del CRAI, perquè és en aquest espai on trobareu:

- Quins recursos d'informació en format digital teniu a la vostra disposició
- Com saber l'ús que en podeu fer, és a dir, com podeu accedir a conèixer l'ús que en podeu fer
- I quins mitjans o serveis us ofereix el CRAI de la UB per assessorar-vos en l'ús d'aquests recursos quan la informació que podeu trobar al web sobre els drets d'autor us generi dubtes, ja sigui perquè no és prou exhaustiva o perquè senzillament no n'hi ha.

Començarem doncs per què tenim:

Ha fet una agrupació per tipologies de documents que respon, més o menys, a:

Recursos que majoritàriament son de compra o subscripció, com són:

- Llibres electrònics
- Revistes electròniques
- Bases de dades

En aquest bloc també hi ha recursos de lliure accés però, a dia d'avui són minoritaris.

En el **segon bloc** en canvi, la **majoria dels recursos són de lliure accés**, el que no vol dir que estiguin totalment lliures de drets però si més no, en general no estan subjectes a llicències dels editors.

Aquest grup està format per:

- Documents a col·leccions digitals pròpies
- Documents a Dipòsit Digital UB
- Documents a Dipòsits Digitals consorciats

Val a dir que els continguts de cada bloc no són comparables entre si.

En el primer bloc, tenim els llibres electrònics que són unitats diferenciades, cada llibre és una unitat que equival a un títol amb un contingut.

En el cas de les revistes parlem també d'unitats, que també equivalen a un títol però, cada unitat, conté molts números diferents que es publiquen al llarg del temps i cada número conté molts articles diferents, que es podrien considerar documents diferenciats ja que tenen títol propi cadascun d'ells.

En el cas de les bases de dades, actualment la majoria d'elles contenen articles a text complet i cadascuna d'elles conté milers d'articles o documents diferenciats.

En canvi en el segon bloc, sempre parlem de documents diferenciats per tant, si bé amb les dades que us dono sembla que quasi bé us estiguem oferint el mateix nombre de documents amb llicència i documents de lliure accés, la realitat no és aquesta sinó que la gran majoria de documents als que podreu accedir són els del primer bloc, que estan subjectes a llicències d'editor.

On trobareu tots aquests documents?

Els trobareu a la web del CRAI, i concretament a l'apartat:

“Recursos d'informació”

Com podeu veure, des d'aquesta pàgina del web, teniu l'accés a totes les tipologies de recursos digitals que us acabo d'esmentar:

- Llibres electrònics
- Revistes electrònics (i accés a articles concrets – no de tots els títols, depèn de si són metacercables o no, és a dir, de si disposen o no dels protocols tecnològics necessaris)
- Bases de dades
- Les col·leccions digitals UB les trobareu dins l'apartat de “Patrimoni”
- I, els documents del Dipòsit Digital UB i els consorciats els trobareu en el marc de la producció científica de la UB.

Què podem trobar a l'hora d'usar-los?

A l'hora d'usar els recursos d'informació digitals als que us oferim accés podreu trobar-vos amb diferents tipus de protecció dels drets d'autor.

En general podríem dir que, normalment trobareu:

- Recursos de subscripció: subjectes a llicències d'ús de l'editor
- Recursos de lliure accés: amb llicències Creative Commons
- Dipòsits Digitals propis o consorciats: aquí hi podreu trobar diferents tipologies de protecció dels drets d'autor:
 - Amb llicències Creative Commons
 - Amb llicències d'ús de l'editor, que permeten posar-los en un dipòsit de lliure accés però tenen l'ús protegit per la llicència
 - I documents de domini públic que per tant només conserven els drets morals de l'autor.
- Patrimonials. Que la majoria són documents de domini públic però també n'hi podeu trobar alguns amb tots els drets reservats
- I, alguns casos amb tots els drets reservats

Ara anem a veure **quina informació trobem al web a l'entorn dels recursos digitals** de subscripció, o de lliure accés, que formen part del primer bloc: llibres-e, revistes-e i bases de dades.

Llibres electrònics:

Des de la pàgina "**Recursos d'informació**" del web del CRAI, tal com ja hem vist abans, trobem l'accés a llibres electrònics i, si accedim a aquesta pàgina, trobem:

Dues possibilitats de cerca:

- al catàleg del CRAI de la UB o bé
- una multicerca al text complet del conjunt de llibres que, alguns dels paquets subscrits permeten (no tots).

A sota, hi trobem un llistat de les col·leccions (o paquets) subscrites, pel títol que li ha donat el propi editor i, fent un clic a cadascuna d'elles podem saber el contingut, la temàtica, l'ús que ens permet fer i com es pot descarregar el que ens interressi.

Per altra banda, en el bloc de la dreta –enllaços ràpids- trobareu un enllaç a "**Llicències d'ús**".

Revistes electròniques:

Des de la mateixa pàgina on hem trobat els llibres electrònics, "**Recursos d'informació**", en el quadre central de la pàgina hi trobem l'accés a les revistes electròniques.

Teniu tres opcions per accedir-hi:

- A través d'un llistat A-Z de títols
- A través d'una cerca concreta per títol
- A través d'una cerca per temàtica

A l'igual que en el cas dels llibres, al bloc de la dreta trobareu un enllaç a **"Licències d'ús"**

Bases de dades:

De la mateixa manera que hem trobat l'accés a revistes electròniques, trobareu l'accés a les bases de dades.

En aquest cas també teniu tres opcions de cerca:

- A través d'un llistat A-Z de títols
- A través d'una cerca simultània a les bases de dades que ho permeten (no totes disposen dels protocols tecnològics necessaris)
- A través d'una cerca per temàtica

També a l'igual que en el cas anterior, al bloc de la dreta trobareu un enllaç a **"Licències d'ús"**

Llicències d'ús:

Hem anat veient tota l'estona un enllaç al bloc de la dreta que s'anomena "licències d'ús".

Aquest enllaç us portarà a la pàgina del web del CRAI que s'anomena **"Ús dels recursos d'informació aliens"**, on podreu trobar una breu explicació general sobre el tema d'acord amb els diferents tipus de protecció dels drets d'autor que acompanyen als recursos d'informació i, al final de la pàgina hi trobareu l'enllaç a les llicències d'ús dels editors amb els quals tenim subscripcions i agrupades segons el tipus de document:

- Llibres electrònics
- Revistes electròniques
- Bases de dades

Cadascun d'aquests enllaços us portarà a una pàgina on per ordre alfabètic del nom de l'editor, hi trobareu la informació més rellevant pel que fa a l'ús dels recursos: si permet imprimir o gravar o descarregar, si permet l'ús per a la docència, etc.

Per tal d'ajudar-vos a entendre el significat de la informació que es dona, trobareu sempre un enllaç a **"Definició dels termes usats"** que us durà a una pàgina com la que veieu en pantalla.

La informació més rellevant per vosaltres serà sempre la de si permet imprimir o gravar, sempre per a ús docent i mai per a ús comercial.

Anem a veure ara què passa amb les **col·leccions digitals pròpies i els dipòsits digitals propis o consorciats**

Tal com hem anat veient fins ara, aquests recursos també els trobareu a la pàgina del web del CRAI "**Recursos d'informació**".

Les col·leccions digitals pròpies, tal com he dit abans, es troben dins l'apartat de "**Patrimoni**". Si feu un clic en aquest apartat us apareixerà l'accés a "**Col·leccions digitals**".

Aquí hi trobareu un conjunt de col·leccions que tal com s'explica en la pròpia pàgina corresponen a "una selecció de documents del fons de la UB a l'entorn d'una temàtica o una tipologia" i que han estat digitalitzades pel mateix CRAI.

Així el "Fons Grewe" seria una col·lecció temàtica (alimentació) i els "Segells del Pavelló de la República" seria una col·lecció agrupada per la tipologia del document.

Pel que fa als **dipòsits digitals propis**, veurem que tenim dos dipòsits ben diferenciats.

- Per una banda tenim el **Dipòsit Digital de la UB**
- i per l'altre un Dipòsit que es troba en ple procés de construcció i que aglutinarà totes les **revistes científiques de la UB**, és a dir, que es produeixen a la pròpia universitat.

I pel que fa als **dipòsits consorciats**, trobarem també dues tipologies:

Dipòsits de **Fons patrimonials**, que conté:

- Memòria Digital de Catalunya
- Portal Universitat de Barcelona. Fons de Reserva (biblioteca Virtual Miguel de Cervantes)

I els **dipòsits de producció científica** (CBUC) que són:

- Revistes Catalanes en Accés Obert (RACO)
- Tesis Doctorals en Xarxa (TDX)
- Literatura grisa de Recerca (RECERCAT)
- Materials Docents en Xarxa (MDX)

Com podem accedir a aquest dipòsits?

Des de la mateixa pàgina del web "**Recursos d'informació**", trobem a l'esquerra un enllaç a:

"Producció científica: e-dipòsits de la UB"

Si fem un clic a aquest enllaç ens apareixen **tots els dipòsits** que us he anomenat, **tant els propis com els consorciats** i podem accedir a cadascun d'ells des d'aquesta pàgina.

Per exemple, si cliquem a **Dipòsit Digital de la UB**, anirem a la pàgina on hi trobem l'accés al dipòsit i la informació necessària tant per publicar-hi, si és el que us interessa com per saber l'ús que en podeu fer dels documents que s'hi troben dipositats.

O, si cliqueu per exemple a **RECERCAT**, anireu a la pàgina de presentació i cerca d'aquest dipòsit i, al bloc de l'esquerra hi trobareu un enllaç que s'anomena "**Avís legal**" on us informa sobre la protecció dels drets d'autor que tenen els documents ubicats en aquest dipòsit i l'ús que en podeu fer.

En relació amb els dipòsits digitals, si tornem a la pàgina web "**Recursos d'informació**", al bloc central de la pàgina hi trobarem l'apartat:

"Producció científica UB"

En fer-hi un clic s'obrirà un pantalla de cerca que us permet fer una cerca conjunta a 5 d'aquest dipòsits:

- Dipòsit Digital de la UB
- RECERCAT (literatura gris)
- TDX (tesis)
- RACO (revistes en accés obert)
- MDX (materials docents)

Per acabar, dir-vos que en general pel que fa a l'ús dels recursos digitals heu de tenir en compte que:

- L'ús per docència i investigació està reconegut a la llei de propietat intel·lectual –amb certes limitacions–, respectant sempre els drets morals de l'autor, és a dir, citar l'autor i mantenir la integritat de l'obra.
- Com a norma, cal tenir en compte la llicència associada al document i, si no n'hi ha cap d'explícita, s'entén **sempre** que té tots els drets reservats

Però, si teniu cap dubte o necessiteu assessorament sobre temes relacionats amb els drets d'autor, a l'apartat de "**Serveis**" del web del CRAI hi trobareu l'enllaç a "**l'Oficina de Difusió del Coneixement**" que està a la vostra disposició per resoldre aquests temes, a més d'oferir-vos des de la mateixa pàgina accés a informació útil sobre els drets d'autor.

Per acabar només recordar-vos que:

- Tota la comunitat UB pot accedir als recursos digitals des de qualsevol ordinador connectat a la xarxa i des de casa.
- **Pel que fa a la docència:** tots els recursos digitals són enllaçables des del Campus Virtual de la UB
- **Pel que fa a la investigació:** tota la documentació que elaboreu es pot preservar i compartir des dels dipòsits digitals de la UB.

